

DRUHY INTELIGENCE

Se slovem **intelligence** obvykle spojujeme duševní schopnost učit se, porozumět, zhodnotit a řešit problémy. Zároveň se ví, že jedna a tatáž osoba může být slabší v matematice a logice a vynikající v malířství nebo mluveném projevu.

Stává se, že lidé výjimečného intelektu nejsou schopni vytvářet a udržovat vztahy s ostatními lidmi, a že mnozí z těch, nad kterými učitelé lámali hůl, triumfují v obchodní sféře nebo ve sportu. Je tedy intelligence pouze schopností logiky a úsudku, nebo je univerzálním zdrojem, ze kterého vycházejí různá nadání?

Teorii mnohonásobné intelligence vyvinul americký psycholog Howard Gardner, profesor Harvardské univerzity, který ve své knize *Frames of Mind* z roku 1983 rozdělil inteligenci na sedm (později osm) typů. Podle Gardnera a jeho četných následovníků má v sobě každý člověk všechny typy intelligence, a to v různém poměru. **O tom, který typ převládne, rozhoduje nejrozvinutější část mozku, vliv prostředí a situace, ve kterých se člověk během prvních deseti let života ocitne.** U dětí obklopených od malička hudbou se velmi pravděpodobně rozvine hudební potenciál. Ty, které jsou vedeny ke sportu, se soustředí na koordinaci pohybů a rovnováhu.

Intelligenční kvocient se na úspěšnosti člověka podílí pouze dvaceti procenty. Mnohem důležitější je umění komunikace, schopnost odhadnout ostatní a rozpoznat vlastní pocity a motivy jednání.

Gardner pojmenoval osm typů intelligence: jazykově-verbální, logicko-matematická, zvukově-hudební, tělesně-pohybová, vizuálně-prostorová, vnitřní neboli intrapersonální, společenská neboli interpersonální a přírodní. První dva typy intelligence jsou nejsnáze měřitelné standardními testy a zakládá se na nich úspěšnost vzdělání. Ještě donedávna byly považovány za jediné „opravdové“ intelligence. Další tři typy se těžko měří, ale jsou základem tvořivosti. Poslední tři typy určují kvalitu soukromého života a úspěch ve vztahu s okolím.

1. Jazykově-verbální intelligence

Určuje schopnost osvojit si mluvu, zvládnout písemný projev a používat slova. Lidé s touto rozvinutou inteligencí se obratně vyjadřují slovem i písmem a snadno se učí cizí jazyky. Jsou jimi nejčastěji spisovatelé, novináři, právníci, politici, tvůrci křížovek a ostatní, pro které je slovo nejdůležitějším pracovním nástrojem. Schopnost používat jazyk se musí udržovat a obnovovat cvičením, protože máme sklony zapomínat slova a větné konstrukce, dokonce i v mateřském jazyce. Typickým symptomem oslabení jazykových schopností je výběr chybných slov nebo neúspěšné rozpomínání se: „Jak se to říká... Mám to na jazyku...“.

2. Logicko-matematická inteligence

Určuje schopnost operovat s čísly, řešit matematické problémy, hodnotit situaci a dělat závěry v jakékoli oblasti činnosti. Tento typ inteligence je pod kontrolou dvou mozkových zón.

První z nich řídí smysl pro množství a umožňuje řešení matematických operací, jako je sčítání a odečítání. Druhá slouží k rozlišování čísel a dalších matematických symbolů a jejich převedení do slov. S její pomocí provádíme složitější operace, jako je dělení a procentuální výpočty, které se částečně zakládají na slovech.

Vysoká inteligence tohoto typu pomáhá například v rychlém posouzení toho, co se vyplatí, nebo v odhadu toho, jaká politická strana má největší šanci získat moc. Lidé obdařeni touto inteligencí bývají úspěšní v profesích, které vyžadují znalosti matematiky, fyziky a chemie – tedy v různých vědních a technických oborech. Zároveň se často věnují šachu, bridži a dalším hrám, vyžadujícím schopnost výpočtů a kombinatoriky.

3. Zvukově-hudební inteligence

Působí na schopnost tvorby, vnímání a interpretace hudby. Hudebně nadaní lidé jsou úspěšní ve skládání, zpívání, hraní, dirigování a tanci, hudba je důležitou součástí jejich života a nezbytnou kulisou každodenních aktivit. Tato inteligence vychází z několika mozkových center – jedno reguluje hudební tvorbu, druhé interpretaci, třetí rozlišování melodií a tónin a čtvrté rytmus.

4. Tělesně-pohybová inteligence

Říká se jí také motorická, dává schopnost provádět složité nebo náročné tělesné aktivity. Rozvinutá inteligence tohoto typu předurčuje člověka ke sportu, tanci, herectví nebo pantomimě. Je důležitá pro úspěch v chirurgii, jemné mechanice a v dalších profesích, vyžadujících dokonalou koordinaci pohybů. Kromě rychlosti, ohebnosti, rovnováhy a síly zahrnuje tělesně-pohybová inteligence také koordinaci očí a končetin spolu s orientací v prostoru.

5. Vizualně-prostorová inteligence

Určuje schopnost vnímání a rozlišování barev, tvarů, velikostí a vzdáleností mezi předměty. Vizualně-prostorově nadaní lidé jsou schopni rozeznat a zapamatovat si obrazce, mají 3D představivost a výborně se orientují v prostoru. Vysoký stupeň této inteligence mají řidiči, námořníci, piloti, sochaři, architekti, designéři, průzkumníci, lovci a – šachisté.

Tato inteligence je považována za typicky mužskou. Muži se totiž po celá tisíciletí zabývali činnostmi, jejichž úspěšnost se na ní zakládá – lovem, bojem a průzkumem. Naproti tomu ženy vynikají ve verbální, vnitřní a společenské inteligenci.

6. Vnitřní neboli intrapersonální inteligence

Slouží k tomu, abychom rozuměli sami sobě. S její pomocí se můžeme naučit, které situace nebo činnosti v nás vyvolávají určité emoce a co nás motivuje k určitému jednání. Vysoce

rozvinutá vnitřní inteligence nám umožňuje zvládnout bolestivé emoce a rychle se vypořádat se stresem. Zároveň jsme díky ní schopni činit dlouhodobě výhodná rozhodnutí.

7. Společenská neboli interpersonální inteligence

Určuje schopnost vycházet s ostatními lidmi. Zahrnuje rozpoznávání cizích emocí, motivů a úmyslů, schopnost přizpůsobit se druhým a navést ostatní, aby se přizpůsobili nám. Vysoká společenská inteligence umožňuje člověku snadno zapadnout mezi ostatní, získat je na svou stranu a přesvědčit je, aby uvěřili ve správnost jeho tvrzení a postupů. Takový člověk umí okouzlit a zároveň zmanipulovat své okolí.

8. Přírodní inteligence

Gardner tento typ inteligence doplnil k ostatním teprve deset let po vytvoření teorie mnohonásobné inteligence. Touto inteligencí jsou obdařeni biologové, zoologové, botanici, ekologové i obyčejní milovníci přírody, rostlin a živočichů. Její výše ovlivňuje to, zda vyhadujeme plast do smíšeného odpadu, nebo ne, zda kupujeme výrobky z pravé kožešiny nebo testované na zvířatech. Nezbývá než doufat, že je osud naší planety v rukách lidí, jejichž přírodní inteligence vyniká nad ostatními...